

Podobe starosti in položaj starejših v družbi

Nives Ličen in Urška Gruden
Filozofska fakulteta, Modra fakulteta

nives.licen@ff.uni-lj.si

urska.gruden@ff.uni-lj.si

Kaj nas zanima?

Dejavna starost ali umik?

Kakšne so podobe in pomeni? Modrost in kristalizirana inteligenca? Kreativnost?

Inovacije?

[National Innovation Centre AGING](#)

The City of Longevity <https://cityoflongevity.uknca.co.uk/>

[https://issuu.com/nationalinnovationcentreforageing/docs/col_brochure - 2023 - issu_spread](https://issuu.com/nationalinnovationcentreforageing/docs/col_brochure_-_2023_-_issu_spread)

Stanford Center on Longevity <https://longevity.stanford.edu/>

Povezovanje strokovnjakov in okolja/starejših?

Starost je obdobje, ki ga izumljamo

Homo senescens: Dolgoživost in izobraževanje starejših (2022)

Homo senescens II: Izbrane teme (2023)

Angažirana univerza v dolgoživi družbi (v nastajanju)

Podobe starosti: nemoč, krhkost?

Sun Yuan in Peng Yu, 2007

Pogledi na staranje se spreminjajo: vsaj dve obdobji starosti

Emma Thomson (*1959), njena mama (*1932) in sestra

Raziskovanje starosti in staranja

Kulturno-zgodovinski vidiki staranja: izkušnje, reprezentacije, identitete

<https://www.zrs-kp.si/podstrani-projektov/kulturno-zgodovinski-vidiki-staranja-izkusnje-reprezentacije-identitete/>

Podobdobja starosti

Porajajoča se starost: med 55 in 65

Nizka/zgodnja starost: med 65 in 75

Srednja starost: med 75 in 85

Visoka/pozna starost: nad 85

Raznoliko staranje in raznoliki interesi:

- običajno, optimalno in patološko staranje,
- polno staranje, ranjeno staranje,
- pozitivno staranje ...

Slog življenja po upokojitvi (Manheimer, 2016)

Nove vrednote

Nova zlata leta
(spoznavanje sebe,
duhovnost, umetnost)

Druga kariera
(nova
osredotočenost,
nove dejavnosti)

"Listnica"
(sestavljenost)

Dodani model
(Withnall, 2019)
izobraževanje v
pozni starosti

Zlata leta
(uživanje v sprostivni,
potovanja, prosti čas)

Podaljševanje kariere
(podaljšanje srednjega
obdobja)

Tradicionalne vrednote

Dolgoživost (*Longevity*)

Od “starosti prijaznega mesta” k “mestu dolgoživosti”

Kaj vi menite o starosti?

Kaj menite o dolgoživosti?

Kaj je ugotovila S. Pinker?

Dejavniki dobrega staranja? Blue Zones

The secret to living longer may be your social life

Susan Pinker: "The Village Effect" (Sardinija)

<https://www.youtube.com/watch?v=Hqd1B7g2I3I>

Dolgoživo mesto

- Vsi meščani soodločajo o razvoju mesta
- Zdrav življenjski slog
- Udeležba v izobraževanju
- Vključene so lokalne univerze
- Povezanost
- Družbena in finančna varnost
- Prostor, transport, infrastruktura – primerni za vse generacije
- Družbena infrastruktura omogoča ljudem, da delajo, dokler želijo in zmorejo

(City of longevity, str. 44-45)

Dolgoživa družba

Demografske spremembe (staranje prebivalstva, leta 2060 bo 30% ljudi v EU starejših od 65 let)

Razumevanje življenjskega cikla (preplet dejavnosti, izobraževanja, nelinearni poteki)

Cilji: **blaginja vseh generacij**, vključenost vseh generacij v skupnost, ohranjanje telesnega in duševnega zdravja

Strategija dolgožive družbe: aktivnost v vseh življenjskih obdobjih

Strategija razvoja Slovenije 2030

Starosti prijazna okolja (*Age-friendly university, city, community ...*)

Gratton, L. in Scott, A. (2016). *The 100-Year Life. Living and Working in an Age of Longevity.*

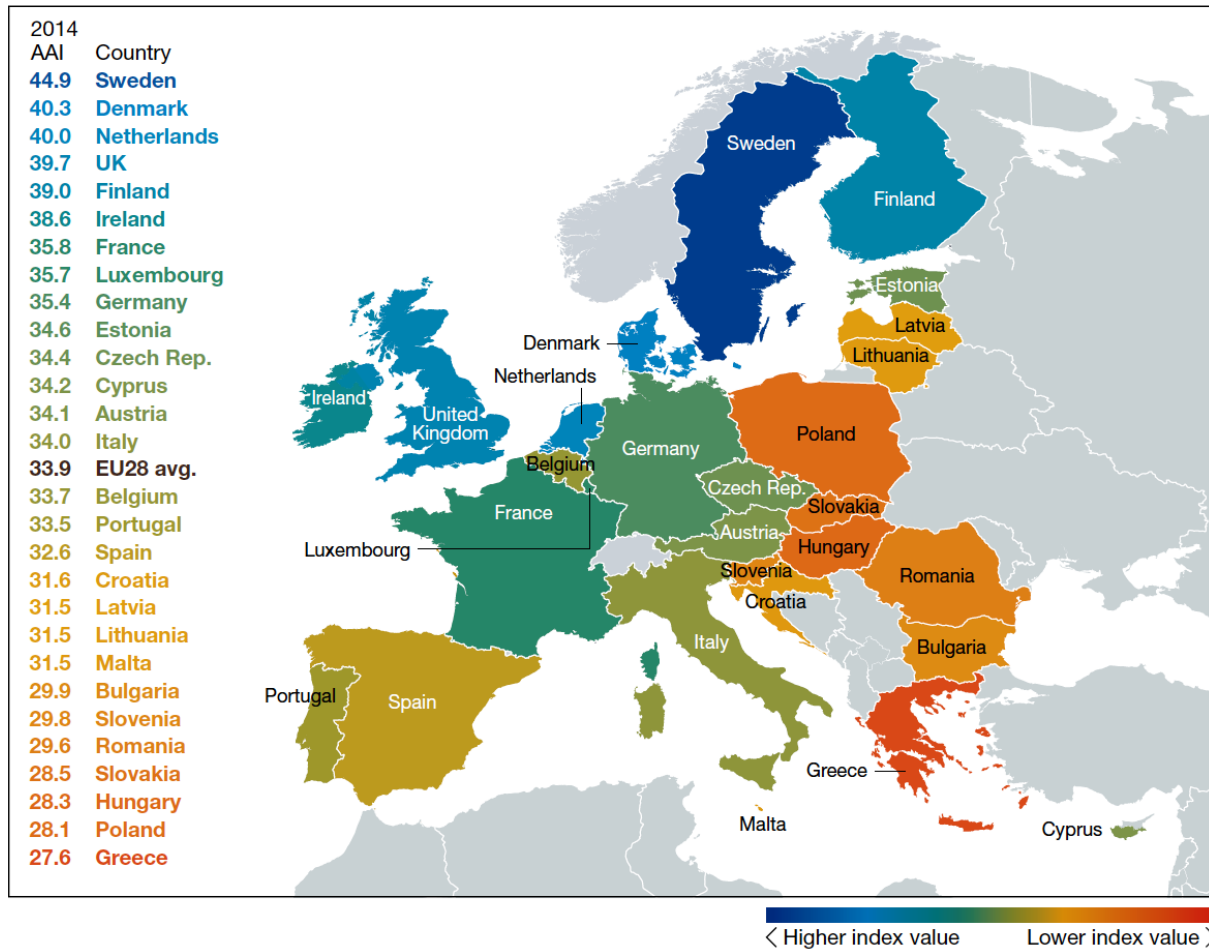
Stanford Center on Longevity (2022). *The New Map of Life.*

Walker, A. (ur.) (2019). *The Future of Aging in Europe.*

UMAR (2017). *Strategija dolgožive družbe.* https://www.acs.si/wp-content/uploads/2018/04/Strategija_dolgozive_druzbe_2017.pdf

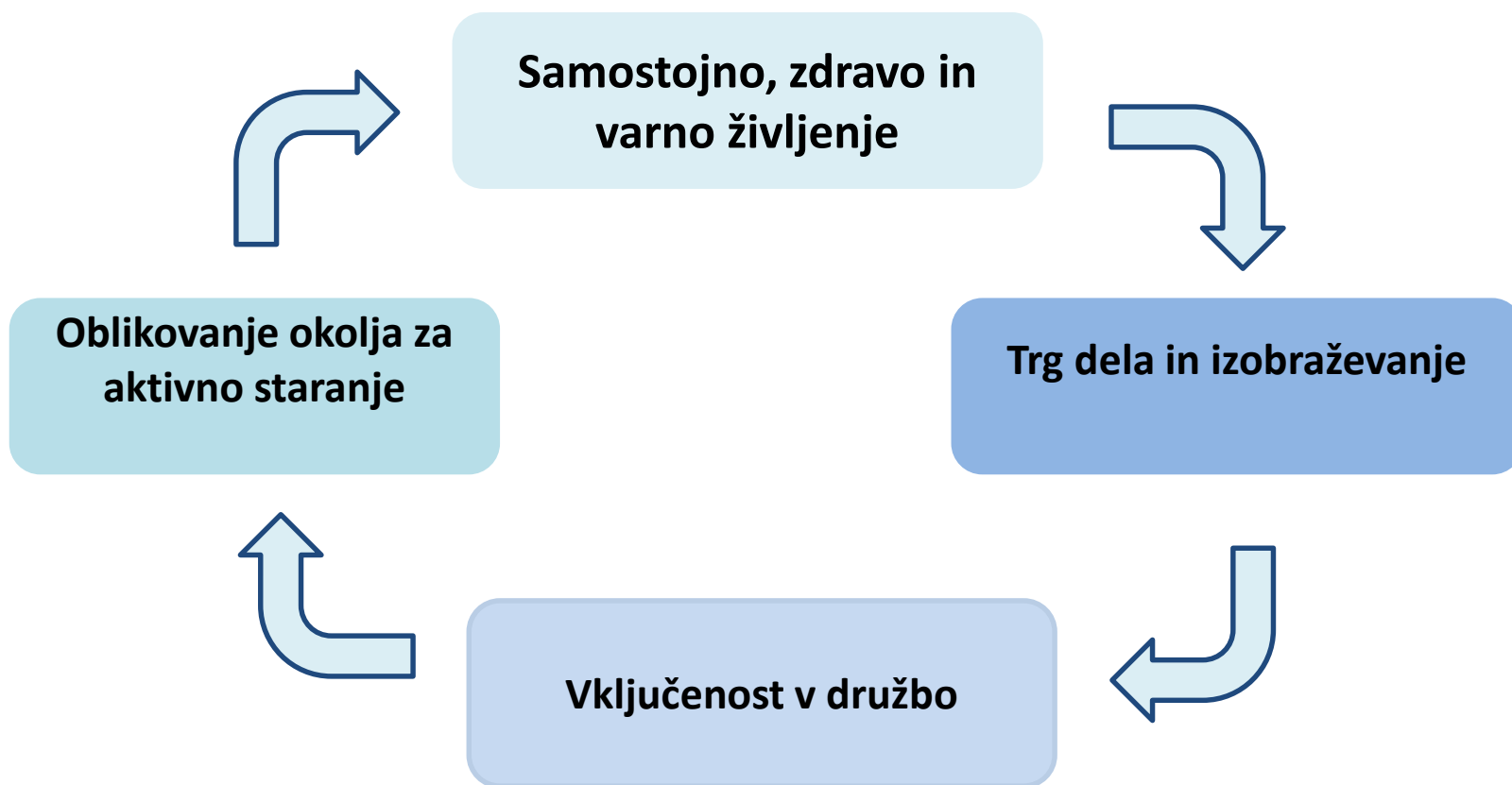
Dejavno staranje

Kazalniki dejavnega staranja
(Active Ageing Index, 2016,
2019):

- **zaposlitev/delo** (55-59, 60-64, 65-69, 70-74)
- **družbeno sodelovanje** (prostovoljstvo, politično delovanje, skrb za otroke, skrb za druge)
- **samostojno** in zdravo življenje (aktivnost, dostop do zdravstvenih storitev, samostojno življenje, varnost, izobraževanje),
- **okolje** za dejavno staranje (socialna povezanost, izobraževanje, blagostanje, zdravo življenje)

Gradniki strategije dolgožive družbe

Trg dela in izobraževanje

- Zagotavljanje “delovne sile”
- Prilagoditev delovnih mest in delovnega časa
- Možnosti za razvoj novih delovnih mest
- **Dostop do izobraževanja** in usposabljanja (ASI npr.)
- **Medgeneracijski prenos znanja** in spodbujanje **ustvarjalnosti**

Katalog ukrepov za učinkovito upravljanje starejših zaposlenih

https://www.srips-rs.si/storage/app/media/katalogi/Katalog_ukrepov_za_UUSZ_2020_oktober.pdf

Samostojno, zdravo in varno življenje

Spodbujanje zdravega načina življenja

Zmanjševanje neenakosti v zdravju (izobrazba, dostopnost ...)

Preprečevanje oviranosti

Prilagoditev sistemov socialne zaščite (pokojninski, zdravstveni, dolgotrajna oskrba)

VKLJUČENOST V DRUŽBO

- Delovne aktivnosti
- Prostovoljstvo
- Medgeneracijsko sodelovanje
- Kulturne dejavnosti (društva ...)
- IKT (digitalizacija)
- Preprečevanje diskriminacije in nasilja
- Politična participacija

Oblikovanje okolja za aktivno staranje

- Izobraževanje, usposabljanje
- IKT podpora in tehnološke rešitve
- Regionalne prilagoditve
- Spremembe v prometu (mobilnost)
- Spremembe v potrošnji
- Spremembe bivalnih razmer (arhitektura, oprema)

Kreativnost, ustvarjanje inovacij

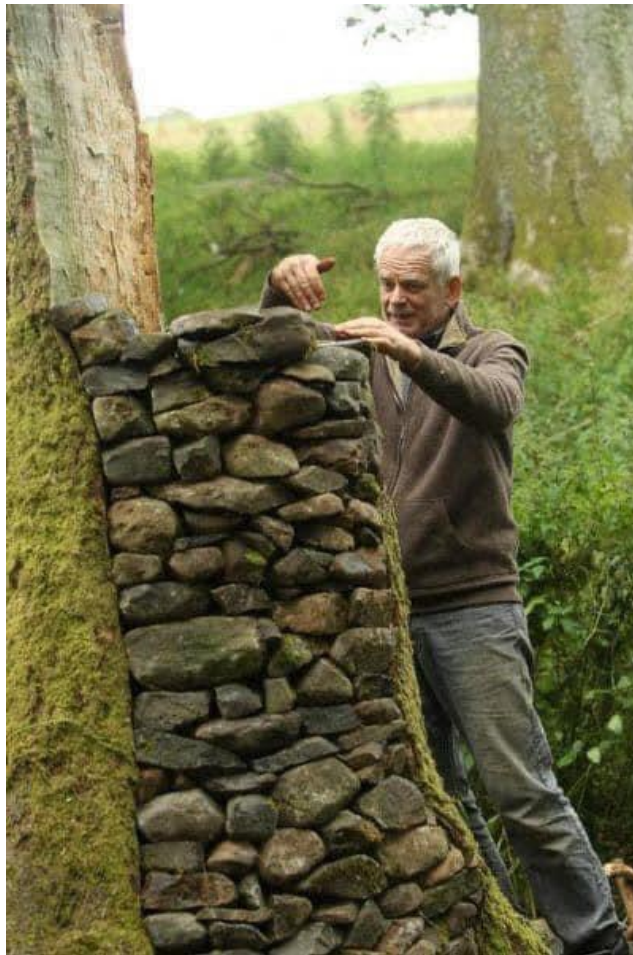

Storm King Art Center

Storm King Art Center

Storm King Art Center